

ПОДГОТОВКА НА ЕВРОПЕЙСКАТА ГОДИНА ЗА БОРБА С БЕДНОСТТА И СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ -2010

На 25 - 27 септември 2008 г. в България се проведе Генералната асамблея на Европейската антибедност мрежа (EAPN), включваща в своя състав националните антибедност мрежи на страните-членки на ЕС и подпомагана пряко от Европейската комисия (ЕК). Форумът се проведе под патронажа на президента на Република България Георги Първанов, със съдействието на Министерството на труда и социалната политика (МТСП) и Конфедерацията на българските професионални съюзи (КНСБ). Организирането на форума се осъществи с активното участие на Българската антибедност мрежа. Присъстваха над 160 делегати, наблюдатели и гости.

Работната програма на Генералната асамблея носи заглавие "Осигуряване дълготрайно наследство от 2010. Финалната права към Европейската година за борба с бедността и социалното изключване". Програмата набелязва постигането на седем цели:

- запознаване на членовете с реалната дейност на българските неправителствени организации (НПО);
- повишаване осведомеността и формулиране на идеи за 2010 г.;
- подпомагане на членовете в подготовката на 2010 г.;
- обмяна на информация между членовете за тяхната дейност и укрепване общата идентичност на EAPN;
- засилване капацитета на националните мрежи за бъдещи кампании по подготовката на 2010 г.;
- провеждане на изискваната от закона дейност на Генералната асамблея;
- оценяване едногодишното изпълнение на работния и стратегическия план на EAPN.

Деветнадесетата генерална асамблея беше официално открита от президента на EAPN г-н *Лудо Хореманс*, който поздрави делегатите и им пожела успешна работа по подготовката на 2010 – Европейската година за борба с бедността и социалното изключване. Във въстъпителното си слово той подчерта, че хората, живеещи в бедност в ЕС, се увеличават и в наши дни поради растящите цени на горивата и световната финансова криза, което днес е срам за най-богатите страни. Това изисква усилията за преодоляване на бедността да се удвоят и учетворят, като в тях се включат всички, които имат отношение към въпроса. Генералната асамблея се приема като последно преброяване на заетите с борбата срещу бедността.

Последваха поздравления към Генералната асамблея от президента на Р. България г-н Георги Първанов и министъра на труда и социалната политика г-жа Емилия Масларова. Очертана беше необходимостта от създаване в нашата страна на консултативен орган по намаляване на бедността и социалното изключване (БСИ), обезпечаване на социалните

програми с достатъчен ресурс, утвърждаване на фундаменталните човешки права и даване на втори шанс на бедните да заживеят пълноценно.

Г-н Лудо Хореманс изказа благодарности по повод поздравленията и изтъкна, че бедността е нарушаване на човешките права. Той предложи да се погледне по-отблизо българската действителност и даде думата на г-жа *Мария Желязкова* – ръководител на представителите на Българската антибедност мрежа. Тя представи накратко действителността у нас по отношение на БСИ, посочвайки все още неадекватното идентифициране на проблемите с тях; акцентира върху проблемите със законодателната основа и финансовите ресурси на страната, при които нещата опират не толкова до количество, колкото до пълноценно и качествено използване. Откритоена беше необходимостта от приемането на неконфликтна и обективна антибедност програма.

На българската действителност, свързана с БСИ, се спря и *г-н Начко Радев* – директор на дирекция “Жизнен стандарт и социална сигурност” в МТСП. Той запозна аудиторията както с постигнатото от българска страна в борбата с БСИ, така и с все още нерешените проблеми на хората, преживяващи в бедност. Бедността може да се възприема от различни гледни точки и въпросът за нейното преодоляване има глобално значение. У нас вече 19 години тя съпътства прехода и всички реформи, но отбелязаният през последните години устойчив икономически растеж позволява да се предприемат по-сериозни действия в борбата с нея. Доходите на българските домакинства за последните 10-12 години нарастват постоянно, като само за периода 1999 – 2007 г. общият доход средно на лице от домакинство се е увеличил приблизително два пъти, а ръстът на реалните доходи за 2007 г. е 39.2% спрямо 2001 г. Сериозни са постиженията относно намаляването на безработицата - от 18.1% за 2002 г. тя пада на 6.9% за 2007 г., а към юли 2008 г. нивото на регистрираната безработица е 5.96%. Намалява рискът от изпадане в бедност, но за жените той все още е по-висок – 16.6% срещу 11.3% за мъжете за 2007 г. Нерешен остава проблемът с възпроизводството на бедността, предаването ѝ от поколение на поколение, бедността при децата и възрастните хора. Възрастните жени са 3 пъти по-заstrашени от изпадане в бедност от възрастните мъже.

Г-н Радев се спря на осъществените у нас през последните години мерки в съответствие с приетите документи за намаляване на бедността и социалната изолация – Национална стратегия 2003-2006 г. и национални планове за действие, Съвместен меморандум за социално включване между ЕК и Република България 2005 г., Стратегически доклад за социална закрила и социално включване за 2006 – 2008 г., Национален план за изпълнение Конвенцията на ООН за закрила правата на децата 2006 – 2009 г., Национална стратегия за закрила на детето 2008 – 2018 г., Национална стратегия за демографско развитие на България 2006-2020 г., Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 г. и

т.н. Отбелязан беше сериозният напредък в реализацията на Стратегическата рамка за интеграция на ромите чрез постигнатите реални резултати по отношение на тяхната заетост, образование, здравеопазване, жилища, култура. Изтъкнато беше важното място и роля на неправителствения сектор в борбата с бедността, за постигане на социалното включване.

Г-жа Виолета Иванова от Института за социални и синдикални изследвания към КНСБ разгледа въпроса за нископлатените работници и работещите бедни - членове на бедни домакинства в България, за които се наблюдава тенденция към намаляване, но фактори като наличие на широк сив сектор, поддържане на ниски цени на труда в районите с висока безработица, недоплащане на използвания труд и безнаказаност на социалния дъмпинг са основополагащи за съществуването на този вид бедност. Несигурната работа, лошите условия на труд и заплащането му под екзистенц-минимума са удар по достойнството на човека. Работещите бедни формират трайно установен модел на начин на живот, който се поддържа изкуствено. За преодоляване на синдрома работещи бедни при висок брой обезкуражени лица бяха предложени следните мерки: механизъм за регулиране на минималната работна заплата; създаване на комисия от експерти на Съвета на Европа за приемане на прагови стойности, като най-ниската нетна заплата да не пада под 60% от средната работна заплата; коренно преустройство на системата за социално подпомагане; договаряне на реалния ръст на работната заплата; постигане на качествена заетост и качество на работните места.

Г-н Духомир Минев - президент на EAPN-България, посочи, че въпросът с бедността у нас като най-бедната страна в ЕС е особено сериозен. Налице са опасения за отсъствие на възможности за значителни промени в борбата с БСИ, тъй като проблемите не се решават кардинално, въпреки че не липсват ресурси и политическа воля за това. Отсъстват социален капацитет и социална рационалност. Социалните науки са в дълбока криза, старата наука вече не работи - формулират се проблеми, но не се предлагат решения, а тези, които се смятат за експерти, се превръщат в аматьори, като в този капан попадат и политици. Социалните науки са недофинансирани и това е политика. В подобна ситуация не могат да се вземат добри политически решения. Нужно е в по-голяма степен консултиране с бедните и организациите им, тяхното участие при формиране на новите знания, политики и законодателни решения.

Един преглед на политиките в тази насока за страните от ЕС показва "въртене в кръг", при което бедността може да се намали, но не и да се изкорени, защото там не са познати други пътища за развитие на обществото освен с цената на бедността.

Отношение по представения преглед на действителността в България, свързано с преодоляването на БСИ, взеха г-жа *Радика Новак* от Румъния, *Жан-Пиер Бултес* и др. Обърнато беше внимание на въпросите за:

качеството на социалните услуги и извършващата се активна работа в нашата страна по социалните стандарти, вкл. и за социални услуги; опасността от изпадане в зависимост от мултимедийните и биотехнологичните световни компании, която застрашава местните икономики (най-вече селското стопанство), създаващи най-добри условия за местна заетост с нужното качество; дела на работниците-мигранти и държавите, от които те идват; необходимостта в България да се обсъди бедността на цялото население, а не само по отделни групи бедни.

На второто пленарно заседание от първия работен ден на Генералната асамблея беше проведен дебат по най-важните моменти в подготовката на 2010 г.

Г-н Питър Лили от Зеното за социално включване към ЕК се спря на въпросите за: доработването на Стратегическия рамков документ, даващ основните цели на Европейската година за борба с бедността, който ще бъде публикуван в най-скоро време; финансовите средства за тяхното постигане от 26 млн. EUR общо по линия на ЕС и необходимостта от включване на национално финансиране; координиране на дейностите на европейско и национално ниво и присъединяването на нови актьори – министерствата на финансите, на културата и др., както и работодателите с техните работодателски организации, за решително въздействие върху борбата с бедността. Той посочи, че ще има партньорска проверка по отношение на социалното въздействие през 2010 г., която да остави трайно наследство.

Г-жа Моника Ксиениевич - министър на труда и социалната политика на Полша, запозна присъстващите с полските проблеми в борбата с бедността, като изтъкна необходимостта от сътрудничеството на всички заинтересувани страни, създаване на партньорски мрежи, преодоляване на проблемите със законодателството и пряко насочване на наличните финансови средства към действащите НПО при ограничаване участието на посредници.

Г-н Лудо Хореманс разгледа борбата с бедността в Белгия, осъществявана при тясно сътрудничество между EAPN – Белгия и правителството, и двете основни теми, по които се работи към момента - минималните социални стандарти и детската бедност. Той поясни, че усилията се насочват към повишаване на информираността и чувствителността на обществото към проблема и оформяне на отговорностите за неговото изкореняване.

Г-н Финтан Фарел – изпълнителен директор на EAPN, подчерта необходимостта от укрепване на диалога между правителствения и неправителствения сектор и на тази основа - реализиране на законодателни инициативи. Правителствата да поемат своята отговорност и съфинансиране за решаване на проблемите с бедността. Съобразно изготвения на европейско ниво Социален дневен ред и приетата Проектна рамка да се разработят национални програми, които да се представят пред ЕК в началото на 2009 г. Той препоръча: провеждането на две европейски фокус-седмици; постигане на фундаментална промяна от хората в институциите; разбиване

на стереотипите и по-добро управление; организиране на концерти, телевизионни предавания и т.н. за хора, живеещи в бедност; провеждане през втората половина на годината конференция по проблемите на бедността и обмисляне на нов показател за обществен напредък.

В дебата с въпроси и мнения се включиха: *г-жа Вяра Ганчева* (EAPN – България) относно повишаване качеството на PR кампаниите и финансиране на НПО, работещи срещу бедността без посредници за постигане на по-добри резултати; *г-н Жан Олф Форсен* от Швеция препоръча в Европейската година за борба с бедността да се включат и европейски държави нечленки на ЕС; *г-жа Мария Сотирова* (EAPN – България) изтъкна необходимостта от изработване на общо лого, с което във всички медии да се представя Европейската година за борба с бедността; *г-жа Антоанета Златкова* (EAPN – България) постави въпроса за активизиране на доброволците и масовизиране на доброволчеството (вкл. с помощта на медиите) с цел пълноценно използване на доброволния труд като важен ресурс при изпълнение на задачите и намаляване на разходите в борбата с БСИ.

С представителите на ЕК и централното ръководство на EAPN бяха обсъдени въпросите за социалния напредък и постигането на социален пакт.

Вторият работен ден на Генералната асамблея протече в три последователни направления. Първо, обмен на информационни материали и документи между националните антибедност мрежи посредством оформяне и представяне на т.нар. пазарно място от членовете на EAPN (market place and workshop methodology) под надслов “Заедно в борбата с бедността”. Второ, самостоятелна работа по отделни национални антибедност мрежи за изясняване на националните действия и техните резултати относно 2010 г. Трето, обсъждане в пет работни групи на предложения за подготовката на 2010 г. на европейско ниво.

Българската антибедност мрежа проведе кръгла маса на тема “Националните стратегии за социално включване” с участието на *д-р Желязко Христов* - президент на КНСБ, и *г-н Серджо Ейрес* - представител на EAPN – Португалия.

Д-р Ж. Христов изтъкна важния принос в борбата с бедността на успешната съвместна работа на КНСБ и EAPN – България, която трябва да продължи още по-активно предвид новите реалности – световната финансова криза и нарастващите цени на горивата.

Г-н Д. Минев посочи появата на специалния термин в ЕС – “енергийна бедност”, и факта, че Стратегията за социално включване у нас не работи, тъй като обхваща твърде тясна област на въздействие, а трудовият пазар се проявява по-скоро като изключващ, отколкото като включващ фактор. Въпреки огромните му усилия единствено МТСП не е в състояние да реши проблемите с бедността и е необходимо реално включване на всички, имащи отношение към нея.

Г-жа М. Сотирова представи идеята за гъвкава сигурност (Flexicurity) и възможностите за добри работни места за повече хора в съвременните условия

Г-н С. Ейрес запозна представителите на ЕАРН – България с реализацията на европейския проект “Мостове за включване”, имащ за цел изясняване на случаите, в които заетостта и социалното включване съвпадат. Той посочи, че са създадени национални лаборатории в три двойки страни: Португалия – Испания; Франция – Белгия и Румъния – България с лидер Португалия (инициатор на проекта). Осъществява се анализ на експертно ниво, включващ теоретична част и преглед на политиките, за разкриване в рамките на 30 години в кои периоди са се сближавали и раздалечавали безработицата, заетостта и социалното включване (предстои скорозна публикация). В момента вниманието е насочено към третия сектор, към ролята на НПО за осигуряване на връзката (“мостовете”) между заетостта и социалното включване с тяхна “пътна карта”.

Г-н Вилиам Попов (ЕАРН – България) постави въпроса за структурата на търсената на пазара на труда работна сила в различните европейски страни – каква е частта на търсения изпълнителски труд и каква на труда, генериращ нови знания.

Г-жа В. Ганчева се спря на проведеното у нас социологическо изследване по проект на ФАР относно качеството на социалните услуги за възрастни (50+), при което са идентифицирани 12 добри практики и по-високо качество на социалните услуги, предоставяни от НПО, в сравнение с бизнес-сектора.

След проведените кръгли маси представителите на националните антибедност мрежи в дискуссионен порядък уточниха своите предложения за успешното провеждане на 2010 г.

Българските представители направиха следните предложения:

- г-жа М. Сотирова – създаване на лого на инициативата 2010 и извършване на тотален преглед на законодателството; осъществяване на законодателни инициативи бедност – минимален доход – социални права; организиране на балканска среща по проблемите на бедността; финансиране от националния фонд “Научни изследвания” на фундаментални разработки относно 2010 г.; работа по схемите за минималния доход; приемане на програма “Медийно партньорство” относно бедността и социалното включване;

- г-н Д. Минев – с цел преодоляване на огромната неграмотност по проблемите на БСИ, разработване на брошура с ключовите им понятия за журналисти (вкл. и за студенти); смяна на методиката, по която се работи срещу бедността, и генериране на нови знания, като се направят разработки с участието на професионални изследователи и на самите бедни, които да се включат пряко и в подготовката на крайния продукт на изследването; създаване на “карта” за основните причини за бедността, включени в

законодателството; провеждане на национална среща на бедните; създаване, приемане и реализиране на Национална програма за развитие на социалната икономика, осигуряване на национални и европейски средства за нейното финансиране; разработване на цялостен механизъм за борба с БСИ, а не просто работа проект по проект;

- г-жа А. Златкова – националната антибедност мрежа да се включи официално в социалното партньорство като представител на заетите с неплатен труд (доброволци, обезкуражени лица, неплатени семейни работници, подпомагащи съпрузи и др.) на равни начала с профсъюзите като представители на заетите с платен труд лица; с цел защита на трудовите права - социално включване, подпомагане на бедни, подобряване на отчетността и условията на неплатен труд; за свързване на борбата с БСИ с развитието на доброволчеството да се позволи регистрацията на доброволци в бюрата по труда и обявяване там на работодателите, нуждаещи се от доброволен труд; осигуряване на достъп до пенсия за лицата в пенсионна възраст с непълнен трудов стаж, особено жени с деца, изключени от пазара на труда поради нарастване на семейните задължения и реструктуриране на икономиката в преходния период към пазарна икономика в България;

- г-н В. Попов – включване на граждани при разглеждане на техните въпроси във всички комисии;

- г-жа В. Ганчева – по примера на Австрия създаване на Териториален пакт за заетост с оглед решаване на проблемите със заетостта по региони с участието на всички заинтересувани страни; създаване на фокус-групи за ромското население;

- г-жа М. Желязкова – срещата на бедните да се проведе на европейския ден срещу бедността - 17 октомври; да се осъществи социална седмица за борба с бедността, организирана от МТСП.

В обсъждането на подготовката за 2010 г. на европейско ниво от работната група с участието на представители на EAPN – България, Германия, Ирландия, Унгария и Англия се оформиха следните предложения: провеждане на символични действия около сградите на европейските институции, на фестивал, на дебати по проблемите на бедността и осигуряване на спонсорство; изготвяне на общо послание към всички за включване в борбата с бедността; преодоляване на стереотипите по отношение на бедността и приемане на бедността като едно фундаментално нарушение на човешките права; работа за реален социален напредък; разработване на модели за по-справедливо разпределение на общественото богатство, създаване на социална платформа с конкретни, постижими цели в борбата с бедността; изготвяне на съгласувани насоки за участие в нея и реализиране на социални иновации; приемане на финансово осигурена нова програма за борба с БСИ; ясно дефиниране на целите за 2010 г. съобразно приоритетите; провеждане на обучение на политиците по проблемите на социалното включване и създаване на механизми за неговото гарантиране; засилване

участието на самите бедни в борбата с бедността и намаляване на посредниците; недопускане генерирането на бедност в ново законодателство чрез организиране на акции срещу приемането му; акцентирание в борбата с бедността върху два стълба – демокрация - активно участие, и информация, т.е. визуализация създаване на по-добра видимост на бедността и като резултат промяна в съзнанието на хората - богатите да разберат, че ползите от борбата с бедността са и за тях, да се свържат съзнанието и законодателството, което да позволи последното да заработи реално; основната цел да бъде постигане на устойчивост ръст на борбата с бедността; преодоляване с помощта на държавата на съществуващата реалност ползите от пазарната икономика да се приватизират от бизнеса, а загубите да се социализират; точно адресиране на отговорностите в борбата с бедността, така че реализацията на 2010 г. да не остане затворена в социалните министерства, а да се задействат икономическите и финансовите министерства и в борбата с бедността да се включат всички заинтересувани страни; осъществяване превенция на бедността по системата на социалната икономика; разработване на нови социални стандарти; провеждане на европейска конференция на тема "Правото ми да не живея в бедност"; преглед на миграционната мрежа и по-ефективна борба с бедността при мигрантите; свързване на 2010 г. с 2011 г., обявена от ООН за Международната година на доброволците; приемане на Европейски пакт за социален прогрес.

През последния трети ден от работата на асамблеята се проведе нейното заключително заседание под ръководството на г-н Л. Хореманс. Той откри заседанието и даде думата на г-н Ж. Христов, който изказа задоволство от участието си, от добрата работа на проведената кръгла маса с представителите на EAPN – България като партньор на КНСБ и подкрепи идеята за приемане на нови по-ефективни механизми в борбата с БСИ, повече социална справедливост и солидарност, въвеждане на общи европейски социални стандарти, по-широко участие на нискодоходните групи в разпределението на brutния вътрешен продукт при засилена активност на уникалната по своята същност EAPN.

Г-н Хореманс оцени високо помощта на професионалните съюзи в борбата с БСИ. Той посочи, че представителите на ЕК и на ръководството на EAPN са запознати с предложенията, направени от националните антибедност мрежи, и всичко, което е рационално, ще бъде взето под внимание и отразено в официалните документи, които Генералната асамблея ще приеме.

Представители на отделни национални мрежи поставиха акценти върху следните по-важни предложения: недопускане хората, живеещи в бедност, да понесат последиците от съществуващата световна финансова криза; обръщане на особено внимание към бедността на децата и подпомагане на техните семейства, включването им в борбата с БСИ при недопускане на злоупотреби и преекспониране на детското участие; създаване на европейски

орган за контрол на центровете за бежанци в отделните европейски страни и намаляване бедността при мигрантите чрез подобряване условията им на живот; издигане ролята на социалните експерти, използване на фламандския опит на експертите по борба с БСИ за постигане и в другите европейски страни на обучение и реално участие на бедните на експертно ниво при разработването на политически документи и вземането на политически решения в тази насока; осъществяване на обмяна на опит между политици и бедни, без последните да губят независимостта си от политиките; изкореняване на най-тежките форми на бедност – всеки гражданин на ЕС да има топъл дом и храна; прилагане на съответни механизми и намиране на решения относно бедността като индивидуален и като структурен проблем; достойно оценяване на информацията за бедността и възмездяване на нейното предоставяне.

Г-н Л. Хореманс приветства делегатите от Румъния като представители на новоприет член на ЕАРН и даде думата на *г-жа Кристина Логхин*, която запозна присъстващите с румънската действителност и работата по намаляване на БСИ - засилване на социалния диалог, закрила на децата и осигуряване на безплатното им образование, развитие на социалните услуги. Целта в случая е да се насърчат НПО и да се повишава осведомеността на гражданите за БСИ. Тя посочи успешната съвместна работа с другите национални мрежи по укрепване капацитета на организациите за постигане целите на хилядолетието, особено с ЕАРН – Португалия свързана с реализацията на европейския проект “Мостове за включване”, както и съвместната работа с агенциите по закрила на детето.

Последва обсъждане и гласуване на официалните документи на Генералната асамблея – Протокол на 18-та генерална асамблея; Годишен доклад за 2008 г.; Финансов отчет и баланс, Работна програма и Проектно-бюджет за 2009 г., осигуряващ я финансово; резолюции за минималните стандарти, за участието на гражданското общество в разработването на политиките, за хората, търсещи убежище, за оцеляването на бедните в условията на световната финансова криза и енергийната бедност, за запазване на поетите ангажименти по новия социален пакет, лансиран от ЕК на 2 юли 2008 г.

Г-н Ф. Фарел докладва по Работната програма на ЕАРН за 2009 г., като подчерта, че ключова цел на ЕАРН е нейното развитие като балансирана, силна и устойчива организация. Основни моменти в тази програма с център подготовка на запомняща се 2010 г. са: надграждане на стратегическия план с участието на всички национални мрежи; продължаване дейността на основните работни групи по социалните въпроси, структурните фондове, заетостта, схемите за минимален доход; създаване на алианси и по-добри контакти с научни среди, професионални съюзи, организации по защита правата на човека, публичните органи; развитие на комуникационната стратегия.

На заключителната сесия на Генералната асамблея *г-н Лазар Лазаров* – зам.-министър на МТСП, произнесе своята заключителна реч. В нея той постави ударение на добрите контакти на министерството с обикновените хора и факта, че то е запознато с техните проблеми, бит, тревоги и ежедневни предизвикателства; посочи и успешното представяне на Социалната програма 2005-2010 (Social Agenda) при запазване на опасенията, че тя не се противопоставя достатъчно на причините за БСИ. Г-н Лазаров изтъкна, че МТСП оценява призива на делегатите за ясни, разбираеми, превантивно ориентирани политики и подпомагане на институциите, отговорни за намаляването на БСИ. Той подчерта необходимостта от свеждането до ниво политики на ключовите принципи и насърчаване от страна на ЕС на инвестициите в човешки капитал за постигане на повече социална солидарност, равни възможности и достъп до човешки права на всеки, за успешна реализация на европейския социален модел, като основната цел трябва да бъде всички инициативи за намаляване на БСИ да се подчинят на идеята за осъществяване на фундаменталните човешки права и участие в обществения живот на европейските граждани. Политиките по заетостта не бива да се превръщат в причини за нарастване на неравнопоставеността в обществото. Да се обърнем с лице към идеята “Обединена Европа на всички граждани без дискриминация”.

Г-н Л. Хореманс благодари на г-н Лазаров и на делегатите за успешната работа и закри Генералната асамблея с думите: “Да направим 2010 най-добрата социална година”.

Д-р Антоанета Златкова